

Az ördög a tudás szilárdnak hitt része. Az egésznek hitt szilárdság. Valami ilyesmivel búcsúzott az apám 1984 telén, mikor az ölébe vett egy kora délután, elmondta, hogy ő volt a Mikulás meg az Angyal is, majd a fejembe húzott egy nagy piros sapkát, amin fehér felirattal a szarajevói téli olimpia hirdette magát. Nyolcéves múltam éppen, karácsonyi gyermek vagyok, angyali, ahogy mondta volt mindig az anyám, nem mellesleg ő maga is nehéz szárnycsapások közepette hozott a világra, állt, mint egy vércse a szülőasztalon, és csattogatott, s hogy zsenge korom ellenére mégis megjegyeztem apám búcsúmondatát, azt egyes-egyedül a tapintásomnak köszönhetem.

Vízkereszt volt, ültem a sapkával a fejemben, ami az orrom nyergéig ért, s bár igyekeztem merevre feszíteni a szembogaramat, nehogy elsírjam magam, egyre sűrűbben jött rám a pislogás, a gyapjú és a pillám összeértek, előbb csak zizegtek, sustorékoztak, aztán felzúgott a sírás, odabent, a piros homályban legalábbis zúgásnak hatott, mint nagy események idején a lélekharang, amihez akkoriban jókora bátorság kellett, mégis megkondították minden környező faluban, ha úgy hozta az élet, és ettől zúgott a város, felborzolódott a folyó tükre, tenyérmű tócsákat fröccsöntött a szántóföldekre, majd röviddel azután bekapcsolták a szirénákat, a folyó pedig elült, legutóbb például, mikor a pápa ordináriussá nevezte ki Kráuter Sebestyént, amire csak azért emlékszem ilyen tisztán, mert a hittanórán elmesélte a pap, nehézkesen és dadogva, mivel az hírelt róla, hogy a sok nyalástól kiszőrösödött a nyelve, a hosszú tincseket pedig beszéd közben olykor lenyelte, és fel kellett őket bőföngnie, amiben lehetett is némi igazság, mert gyakran láttuk, amint szemét kidülesztve tikkad, csuklik, kapkod levegő és szavak után, szóval elmesélte, hogy a temesvári ordinárius a pápa egyik nagy kedvence, és hogy ő személyesen ismerte, míg át nem helyezték a Nyárád mentére, mire Karcsi, aki nagyon nem szeretett hittanórára járni, ezért mindig szétlocsgotta a szentek életét, azt mondta pöszögve, hogy Sebesztény, Sebesztény, szaj folyik a szeggeckén, s a Keresztelő Szent János Plébánián az oltárt körbeülő összes elsős skandálni kezdte a pöszögő Karcsi rigmusát, volt, akinek a könnye folyt, mások be is vizelek, úgy elképzelték, hogy folyik a szar a Sebestyén seggén, az oltárkép alatt pedig egy kisebb képen a Jézuska leszúrní kényszerült egy sárkányt, amely az egész földet akarta volna felfalni épp.

Ültem apám térdén a piros sapkám alatt, egyik kezem a körtés damasztabroszon, ahonnan anyám még nem pucolta el a velőrózsákról leszottyant fancieskákat, másik kezem apám combjába vajt, rázott a zokogás, hogyhogy te vagy a Mikulás, kérdeztem sipítva, hazudsz, hazudsz, de apám csak nevetett, én meg zötykölődtem a térdén, s a fejemhez kaptam, hogy lecibáljam a sapkát, hogy lássam ezt a világot, amiből kitagadta az angyalokat, lássam, hátha csak ugrat, és mégis ott áll legalább egy, de az ujjaim belebotlottak valami kitüremkedésbe, amiről később kiderült, hogy több is van belőle, sőt, miután apám elment, rájöttem, hogy némelyik foszforeszkál. Ahogy az ujjbegyeim az első dudorhoz értek, elfogott hirtelen valami bizsergés, és matatni kezdtem az anyagon, szerre kitapintva előbb a hópelyheket, majd a karikák mentén többször is körbefuttattam fejemben az ujjaimat, egyre sebesebben, eszelősebben, mintha a sapkámmal együtt a fejemtől is meg akartam volna válni, holott a bizsergés elfeledtette velem az egész korábbi leleplezést, az angyalok karának kiüzetését és a köddé vált Mikulást. Furcsa viszonyban voltam a körrel. Állítólag már az anyám mellére ragadva is karikákat rajzoltam a saját ölemre, miközben a másik kezemmel addig feszítettem a száját, míg el nem nyílt teljesen, én pedig kedvemre körözhettem a mutatóujjammal az ajkain. Cuppogtam a csöcsén, a nyílásainkon meg köröztem. De apám most lefogta a kezem, levette a sapkát a fejemről, és csak annyit mondott, hogy ideje indulnia. Majd letett a földre, felállt, megölelte az anyámat, magához vette a rántott velőrózsákat, a síléceit, és az ajtóban még hozzáfűzte, hogy az ördög nem aluszik, mert ébren tartja a rá vonatkozó szilárd tudás.

Anyám felzokogott, vigyázz magadra, mondta, jelentkezz, ha majd biztonságban leszel, és apám eltűnt a lépcsőházban. Csak sok évvel később, mikor az apám még mindig nem adott hírt magáról, tudtam meg, hogy azon a karácsonyon, az utolsón, amelyen még ő volt az angyalom, épp csak hazafutott a téglagyárból, ahová főkönyvelő létere éjszakai órnek rendelték be, s miután annak rendje és módja szerint lezavarta az ajándékozást, visszatért az őrszobára, a nyugalmas szolgálat helyett azonban kitapátázta a gyűléstermet egy Kolakowski-idézettel, amit nagy valószínűséggel egész éjszaka körmögött egy A 4-es notesz lapjain. Minthogy az egyéni érvényesülést megkönnyíti a szervilizmus, a gyávaság, a kezdeményezés hiánya, a felsőbbsséggel szembeni közömbösség, s megnehezíti a kezdeményezés tehetsége, a közügyekkel való törődés, az igazság kritériumaihoz való ragaszkodás, s a társadalom hasznának az apparátus érdekeitől független mérlegelése, a hatalom mechanizmusa természetes negatív kiválasztódást eredményez az uralkodó apparátus minden területén...

Ezt írta a spirálos notesz minden lapjára, és másnap reggel nem jött haza. Helyette beállítottak valami férfiak, csikorgott a padló a csizmájuk alatt, s a nappaliban, ahol a nyáron új bükkfaparkettát rakott le az apám, felszedték az összeset, még a szegőleceket is. A szoba üres volt, csak egy felfúj gumimatrac állt a falnak döntve, és egy kempingasztal a sarokban, rajta egy Astronaut tévével, akkoriban vártuk az új bútorokat. Anyám leküldött a szomszédba játszani, s bár semmi kedvem nem volt hozzá, kényszeredetten vonszoltam magam a harmadikról az elsőre, miközben az egyik csikorgó csizmásnak az ujjai satuban tartották a nyakamat. A félemeletek fordulójában a vaskorlát félkörben ívelt rá a következő szintre, megálltam, és a mutatóujjamat végighúztam a peremén. Mit csinálsz, förmedt rám a csizmás, mozgás, gyerünk.

De az ujjam odaragadt. Megtaszított, én megtántorodtam, zuhanni kezdtem, utánam ugrott és elkapott. Dőlötmben a lépcsőház téglaszínű falán, amit szabályos közönként fehér pemzinyomatokkal díszítettek, lepkék verdestek, majd visszarendeződött ecsetmaszáttá mindahány.

Ne sírj, mondta.

Nem sírok, mondtam erre én.

A szomszédék furcsán fogadtak, őrnagy elvársnak hívták a csizmásat, engem viszont nem kínáltak meg, amikor később ebédhez ültek, pedig bundáskenyeret ettek spenótfőzelékkel, amit nagyon szerettem. A nappalijukban a földön síleceket szaggattam az asznapi újság halálhíreiből, majd' mindeniken az állt, hogy türelemmel viselt szenvedés után. Este értem jött anyám, addigra már a kesztyűgyár győztes tekecsapatából is síleceket csináltam, de ott hagytam mindet a szomszédban. Amikor lefektetett, nem mondott mesét, csak szorította a kezem, összetapadtak az ujjaim. Az ágyam fejénél volt egy félkörszerű dísz, nem tudtam elaludni, mert a kezem fogságban maradt. Anyám viszont hangosan horkolt a mellemen, álomban sóhajtozott is, mint aki nem kap levegőt.

Másnap reggel hazajött apám, hiányoztak elől a fogai, és húzta a lábát. Nyomott egy barackot a fejemre, és azt mondta, mire a többiek ledöngölik a havat a Cinegén, mi is vígan síelünk. Azok a napok, erre is tisztán emlékszem, kábák voltak, lassúak, csak anyám járt dolgozni, apám naphosszat feküdt a gumimatracon, és nézte a plafont. Néha odamentem hozzá, és szétfeszítettem a

száját, hogy megnézzem, nem bújtak-e ki a fogai. Nevetett, és hagyta, hogy az ínyén matassak. Megkérdeztem, hogy a kisegér és a Mikulás barátok-e, erre nem válaszolt. Szilveszterkor lepakoltak az apai nagyanyámhoz, aki egész este atlaszokat és képeslapokat mutogatott, világjáró volt, mindenhol hozott ajándékot, legtöbbször valami drága kelmét, amiből aztán ruhát varrt nekünk.

Fogalmam sincs, hogy hol szilvesztereztek apámék, de az új évtől minden megváltozott. Még egy hetet töltöttem vele. Aztán felcsomagolt, kivakszolta a léceit, elmondta, hogy nincsenek angyalok, van viszont ördög, és eltűnt.

Anyám várta a hírt egy darabig, két év múlva eltemettük üres koporsóban, és soha többé nem beszéltünk róla, vagyis csak egyszer, mikor a ballagásomra küldött ezer márkát meg egy üdvözlőlapot, amiben ugyanaz a Kolakowski-idézet állt. Nem írta alá, a feladó címét se tüntették fel rajta, mástól viszont nem jöhetett, mert nekünk nem voltak külföldi rokonaink, és ettől olyan depresszióba estem, hogy a nagyanyámmal egész nyáron a minoriták hajnali miséjére kellett jánom, ami rosszabb volt, mint a mélabú, így kénytelen-kelletlen összekaptam magam. De persze bőven lehet, hogy mégiscsak hathatós volt a liturgia. A következő nyáron, ahelyett, hogy tanultam volna, mert időközben felvettek magyar-angol szakra, leveleket írtam a Belügyminisztériumba, csak nagysokára választottak, és elküldték apám szökésének útvonalát. Egy óriási sárga borítékban jött a válasz, két ívet tartalmazott, az egyik a már említett idézet volt, a másik pedig a szarajevói téli olimpia lángjának az útvonala, utóbbin piros pöttyökkel és nyilakkal jelölve néhány állomás. Mint kiderült, apám benne volt a keleti váltóban, merthogy a lángot két útvonalon is vitték, de a kijelölt táv helyett, amely számára Belgrádtól Nagyikindáig tartott volna, átigazolt a nyugati vonalra, és Mariborban nyoma veszett. Arról nem tudósítottak, hogyan kaphatott román állampolgárként a jugoszláv váltókeretben helyet. Mikor megmutattam anyámnak a skiccet, látszott rajta, hogy legszívesebben felfofozna, de mert egy tizenkilenc éves hölgyet nem illik verni, különösen ha eladdig sem volt szokásban nálunk, megmarkolta a pongyolája szélét, és csak annyit mondott:

– Ha nyoma veszett, akkor nyoma veszett.

Azon a nyáron még írtam a Minisztériumba néhány levelet, most már az is érdekelt, hogy ki volt az apám. Még mielőtt elment volna, hogy akkor ki lehetett. Nem válaszoltak. Összehasonlítottam a két kézírást is, a ballagási kártyán található idézetet meg a borítékbelit, de sokra azzal se mentem, egyáltalán nem hasonlítottak egymásra, egyedül a gé betűk szárában láttam némi azonosságot, kerekdedek voltak, akárcsak a felső részük, különösen a gyávaság szóban póffeszkedtek nyilvánvalóan, végül elvittem az egyik csoportársamnak, aki értett valamiképp a grafológiához, és azt mondta, az ilyen telt betűs emberek minimum szexmániások, de legalábbis rajonganak a testi örömeikért. Jónak mondta! Miután apám elment tőlünk, anyám még abban az évben megöszült, öregebb lett a nagyanyámnál, aki szerint rossz géneket hozott, ezért lett olyan aszott, és soha többé nem mutatkoztunk ruhátlanul egymás előtt. A testemről épp csak annyit tudtam, amennyit a havi baj kapcsán tudni lehet, ezt is anyám követte, ő karikázta be a naptáromban, s mielőtt megjött volna, minden alkalommal a mosógépre készítette a betéteket meg az Algopyrint.

Az egyetemen aztán sorra értek a csalódások. Előbb csak a mellbimbómat szégyelltem, ha megkeményedett, bár legszívesebben naphosszat cirogattam volna, olykor tanulás helyett is a mellemmel babráltam, sőt, az egyetem könyvtárában gyakran úgy tartottam a könyveket, hogy olvasás közben a lapok sarka épp csak meglegyintse a blúzomat, egyszer pedig még orvoshoz is elmentem, mert azt hittem, a váladék, ami kizúdul belőlem, mikor a mellemet birizgetem, valami kezelhetetlen betegségnek az előjele. A fiúkat persze nem engedtem teljesen magamhoz, mert meg voltam győződve róla, hogy úgysem azt akarják a testemtől, amit én. Egy buliban ez be is igazolódott, mikor kellő mennyiségű vodka után lefeküdtem valakivel. Semmi köze nem volt ahhoz az érzéshez, amit a mellbimbók érintése kivált. Mindjárt másnap azzal ugrattak a kocsmában, hogy a magány a csikló apostoli zárkája, fenomenológiai vonatkozásban pedig a tökélyre vitt érintés isteni ideje. Hogy kivédjem az élcelődéseket, amiknek mélyén igazi revelációk lapultak, és sajnáltam, hogy ezekről csak elpilledt sörök mellett beszélgetünk, már ha ezeket az együttléteket beszélgetésnek lehetett nevezni egyáltalán, ahol valakik valakit mindig kiszúrtak, s hogy könnyebbé vált az áll-e be a többség gázsulálni, mert amint apám mondta, az ördög a tudás szilárdnak hitt része, vagy az igazság kritériumaihoz való ragaszkodás volt és lesz mindig is nehéz, én azt nem akartam eldönteni, de hogy kivédjem ezeket a kiszúrásokat, egyre gyakrabban feküdtem le férfiakkal, sokszor még a tanáraimmal is.

Sajnáltam, hogy nem emlékeztem, kitől származott ez a „csikló mint apostoli zárka” dolog. Mert nagyon igaza volt. Ha egyetlen egyszer valaki is veszi a fáradságot, bár ez a lehető legrosszabb fordulat, mert épphogy fáradságot igényelne a legkevésbé, szóval ha valaki megkérdezi, hogyan szeretném, minden bizonnyal elsuttogom neki, vagy még azt se, még csak szólnom se kellene, hanem háttal az ölébe kucorodva megfognám mindkét kezét, egyiket a mellemre tenném, másikat a csiklóhoz vezetném, utána úgyis azt csinál velem, s azt kapja a testemtől is, amit akar. Mert az igazi összeolvadás nem a testek egymásba levése, nem pusztán toldás és befogadás, hanem a megbonthatatlan egység érzete, amely során a másik test, akárha énné válna, a tökéletes érintést imitálja, miközben az embernek szabadon marad mindkét karja, amiről maga dönt, hogy mire használja. Ez, csak ez a szabadság igazi formája, arról nem is beszélve, hogy ez a befogadás mint életprincípium is merő hazugság, s nagy valószínűséggel a férfiktól származik, akik a nyakos odvakba vágynak vissza, ahonnan egyszer már ki lettek taszítva, s kitaszítom őket minden alkalommal, mert a tolófájdalommal kísért méhösszehúzódások kisebb intenzitással ugyan, de megisméltődnek akkor is, ha egy férfi a testemben jár. Merő tévedés tehát azt gondolni, hogy fogadom, befogadom őket, hiszen még ki se hordom a szülőcsatornában, máris nyákban tocsogva és meggyötörten taszítom a világra, akárcsak a majdani gyermekeimet. Ezt az észrevételemet megírtam a szakdolgozatomban, amelyben a posztviktóriánus regény hazugságait boncolgattam, épp csak átmenőjegyet kaptam, holott a bizottság javarészt nőkből állt. Lehet, pont ez volt a baj.

Az egyetem befejezése után visszaköltöztem anyámhoz, egy fordítóirodában kaptam állást, és nem találkoztam férfiakkal. Szűkösen éltünk, alig fizettek, de nem is ez volt elviselhetetlen, hanem a férfiak. Helyesebben a hiány. Egy nap mondtam anyámnak, hogy kicsi a város, összezsongoltam, és Budapestre költöztem. Állandó munkahelyem nem volt, fordítottam, tolmácsoltam, néha küldtem anyámnak ikeás kacatokat.

Egyik tolmácskodásom alkalmával, mikor a Vadvédelmi Tanács a siketfajd őrségi eltűnése kapcsán ülésezett, s ahogy az már lenni szokott, közel ötven évvel az utolsó látott példány után, csúnyán belebonyolódtam a fordításba. Az az ornitológus ugyanis, aki a dürgés során a léghajszálcsovekben tapasztalható oxigénhiányt taglalta, s hozzá ugyanúgy meresztgette a nyakát, mint a háttérben vetített dokumentumfilmben a köszörülő hím egyed, amely hosszú percekig nézett az égre, tehát vak is volt, nem csupán süket, belevörösödött az erőlködésbe, s miközben azt ecsetelte, hogy a köszörülés alkalmával érezni lehet az erőlködést, ha kezünket a fa törzsére tesszük, amelynek tövében dürgő a fajd, szépen alattomban elszellentette magát. Állt az emelvényen vérvörös fejjel, az anaerob gög vadvédelmi példájaként, s ahogy préselte magából a furcsa hangokat – tatak-ta-tatak-tatatak, plöp-pe-löp-plöp-plöp-plöp, siki-siki-siki-siki –, hatalmasokat fingott. Ráadásul sortűz formájában. A teremben mindjárt megbomlott a fegyelem, egyesek csak zavartan fesztek, mások rázkódtak az elfojtott nevetéstől, én azonban elfelejtettem kikapcsolni a mikrofont, és belenyerítettem mindenki fülébe. A szerencsétlen ürgének fogalma sem volt, hogy a végső löket tőlem származott, és utána is legfeljebb minden második mondatát tudtam lefordítani, mert a mikrofont folyton szentendbájra kellett állítanom. A konferenciát követő fogadáson, miután egész este magára ivott az egyik beugróban, hozzám lépett, dürgött egy sort, és a szobájában kötöttem ki. Három évig voltam a szeretője. Időről időre bejelentette, hogy ott fogja hagyni a családját, de aztán mindig kitáncolt valamivel. Vagy valakivel.

Én meg elnéztem neki. Ezalatt visszamondtam munkákat, összezsáptam fordításokat, a három év során főállásban vártam, hátha betoppan két dürgés között. Anyámat egyre ritkábban látogattam, s ha karácsonyra mégis hazamentem, a mobilomra görcsölve feszengtem végig a családi együttléteket. Közben többször szakítottunk is. Az utolsó és végleges szakításunk előtti csöndben azonban újra felkeresett, és megkért, költözsem össze vele. De aztán megint eltűnt két hónapra, azon a címen, hogy szibériai terepre megy, én addigra teljes mértékben munkaképtelenné váltam, nyakig ültem az adósságban, s mikor a terepről hazajött, csak azért keresett fel, hogy elmondja, rákos a felesége, így legjobb, ha soha többé nem találkozunk. Próbáltam kijózanítani magam, felidéztem a megismerkedésünk előtti fingásait, az éppen csak kopulációnak nevezhető hempergéseket, amikor fel sem állt neki rendesen, naponta újraolvastam a szakdolgozatomban írtakat az igazi érintésről, s ha olykor mégis sikerült kifordulnom a történetből, az utolsó két hónap, ami az apám eltűnése utáni álmaimhoz hasonlított a leginkább, amikor minden este megéltem, hogy újra láthatom, és majd az ölébe vesz, és elmondja megint, hogy nincsenek angyalok, ez az utolsó két hónap visszarántott, szerelmes lettem a várakozásba, vagy tán az örökléteket hirdető jámbor tudásba, miszerint hálával kell hozni az áldozatot. Titokban azt reméltem, felszívódik a felesége rákja, és tényleg összeköltözünk. De nem. Hónapok teltek el így.

Egyik délelőtt, épp mikor a kanapén heverve a kijózanodást próbáltam, s helyette már-már halálközelivé fejlesztettem a hálaadást, egyre inkább belehajszolva magam a meggyőződésbe, hogy a végtelen várakozás a kiválasztottság esszenciája, a hit igazsága és tanúságtétele, elmerengve a szentek életén is, akik az e világi élet felől nézve szintén haszontalanok lehettek, mert a hit megingathatatlanságának a gyakorlása minden mástól elszívja az energiát, szóval az egyik ilyen délelőtt, épp mikor belealudtam volna hitem gyakorlásába, amelyről ritka pillanatokban pontosan tudtam, hogy depresszióként inkább definiálható, megszólalt a telefonom.

– Jázminka? – mondta egy férfihang.

– Igen. Kivel beszélek?

– Itt apu.

Egy stadionnyi lámpa gyulladt fel hirtelen, majd hatalmas robajjal kialudt.

– Hogy vagy, kislányom?

– Szarul. Na és te?

Apám jól volt, mint kiderült. Münchenben élt. Mikor elmondtam, hogy nem dolgozom, meghívott magához. Próbáljak szerencsét nála, mondta, próbáljunk együtt szerencsét. Van ugyan egy élettársa meg egy húszéves lánya, de majd csak elleszünk valahogy.

Huszonöt év után, ezt bizton állíthatom, csak onnan lehet és érdemes kezdeni, ahol abbahagytuk. Nincs idő boncolgatni az időt. Ami az eddig tapasztalt tulajdonságai révén, mármint hogy tágul, zsugorodik, lüktet, szorít, kivet magából és beszippan újra, akár az anyaméh, olyan.

– Apu! – feleltem a meghívásra. – Apu, apu, apu!

– Igen?

Kellett valami biztosíték, valami, aminek az eddigi valóságomhoz is van köze. Kérdezhettem volna azt is, például, hogy miért mentél el. Ehelyett mégis azt kérdeztem:

– Hogy mentél el?

– Nem mentem, fiam: elsieltem – és ugyanúgy kacagott, mint mikor a szájában kutattam, hogy vajon hozza-e már a kiséger az új fogait. – Jugoszláviából sieltem el.

Aztán elköszöntünk, abban maradva, hogy vegyem fontolóra az ajánlatát, a héten még úgyszólván keresni fog.

Jugoszláviából! Ezt eddig is tudtam. Inkább kérdeztem volna meg, hogy miért.

Jugoszláviából! Tágult, zsugorodott, szívott, lüktetett, dobált az idő.

Eszembe jutott a piros sapkám. Még érettségi előtt is arról álmodoztam, hogy egyszer majd megnyerem benne a műlesiklást a hazai bajnokságon. A sapkám, amit három éve nem láttam. A szeretőm, aki három év után elhagyott. Az apám, aki nyolc év után. Tűkön ülve vártam, hogy újra hívjon. Ha egy percen belül telefonált volna, biztosan rávágom azonnal, hogy megyek, apu, megyek.

Anyám összeroppant a hír hallatára. Azt persze nem mondtam el, hogy van csaja meg egy másik gyermeke, így is árulónak tartott.

Nehezen érttettem meg vele, hogy nincs más kiút. Gyenge vagyok, gyáva, szervilis, közömbös, én magam vagyok a kezdeményezés hiánya. Miközben hálaadással töltöm az időt, a fogyatékoságaimért hálálkodom. Tudta is, meg nem is az elmúlt három évemet.

Pontosabban úgy tett, mint akinek jobb nem tudnia.

Mire apám újra hívott, már megterveztem az útvonalat. Elővettem a sárga borítékot, és az olimpiai láng térképén összekötöttem a pöttyöket meg a nyilakat. Előbb lerepülök Belgrádba, majd onnan átvonatozom Mariborba, újságoltam neki. Küldjek rá pénzt, kérdezte meghatódva. Elfogadtam.

Egy hét múlva a Nikola Teslán álltam az útlevelesorban.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Király Kinga Júlia

Látó Szépirodalmi Folyóirat